

**Slovenský skauting
Historická komisia**

Skauting v Trenčíne v rokoch 1914 – 1918

Rok 1910 je rokom vzniku skautingu v Uhorsku. Jeho iniciátormi boli farár Béla Megyericsy a lekár pôvodom z Lučenca Aladár Szilassy mladší, ktorý sa stal zároveň vodcom prvého skautského oddielu v Uhorsku na *Budapesti Református Egyesület* (Budapeštianskom reformovanom spolku). V roku 1911 sa formovali prvé skautské oddiely v Uhorsku popri školách a cirkevnom spolku Regnum Marianum.

Presný dátum vzniku prvého skautského oddielu v Trenčíne nepoznáme, no na základe niekoľkých faktov ho môžeme datovať do školského roku 1914 – 1915. Oddiel vznikol na Piaristickom gymnáziu a založili ho učiteľ prírodovedy a zemepisu Imre Szabó (1876 – 1929) a nadporučík 15. Honvédskeho pešieho pluku Pál Orbán.

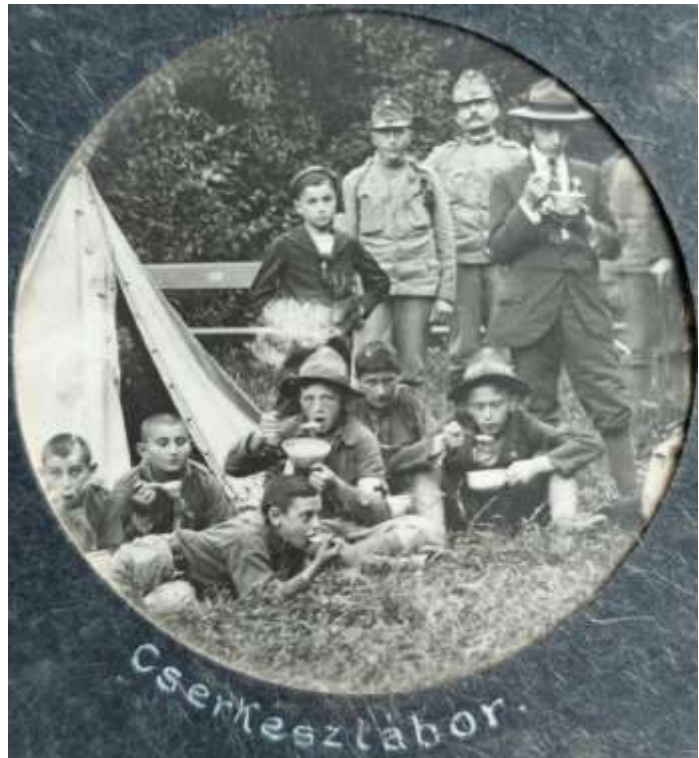

Imre Szabó sa narodil 1. marca 1876 v meste Szombathely a do Trenčína prišiel ako učiteľ v roku 1914 zo školy v Szegede. V Trenčíne učil do roku 1919. Neskôr pôsobil v meste Székesfehérvár. Jeho posledným pôsobiskom bolo jeho rodisko, škola v meste Szombathely. Celý život bol zanietým prírodovedcom, botanikom, zberateľom skamenelín a medzi študentmi mimoriadne obľúbeným učiteľom. Zomrel náhle 13. mája 1929. Po jeho smrti pomenoval Gyula Gáyer nový hybrid *Potentilla*, *Potentilla Szabó* ako uznanie jeho botanickej práce.

O osobnosti Pála Orbána sa nám podarilo zistiť oveľa viac informácií. Narodil sa 23. novembra 1868 v meste Brašov v dnešnom Rumunsku. Po absolvovaní ôsmich gymnaziálnych tried narukoval v roku 1888 k 21. pešiemu pluku. V rokoch 1888 – 1889 absolvoval kurz dôstojníkov v zálohe a 18. augusta 1889 bol vymenovaný za rotmajstra – dôstojníckeho čakateľa. Dňa 1. septembra 1891 sa stal práporčíkom – dôstojníckym čakatelom 24. pešieho pluku v Brašove. a 1. novembra 1892 bol vymenovaný za poručíka a ako taký bol dva roky pomocným dôstojníkom práporu. Po absolvovaní proviantného kurzu bol tri a pol roka bol proviantným dôstojníkom pluku, dôstojník armádnej zásobovacej stanice a vykonával funkciu zástupcu pomocného dôstojníka pluku. Od 1. februára 1895 do 31. mája a od 20. septembra 1895 do 18. augusta 1896 bol v samostatnom kurze šermu a gymnastiky. V novembri 1895 stal sa nadporučikom. Od októbra 1886 pôsobil ako telocvikár vo vojenskej akadémii Ludovika. Dosiahol veľké úspechy vo všetkých odvetviach športu a získal dve zlaté a tri strieborné medaily v šermiarskych súťažiach, dve strieborné medaily v atletických bežeckých pretekoch a majstrovské striebro v cyklickej súťaži. Od roku 1896 bol členom predsedníctva výboru atletického klubu a kapitánom a funkcionárom futbalového družstva. V rokoch 1896 až 1897 písal články pod pseudonymom „Honvédtiszt“ o šerme, atletike a anglických hrách, taktiež o cyklistike. Publikoval aj menšie športové články do Časopisu akadémie Ludovika. Neskôr slúžil ako nadporučík pri 15. Honvédskom pešom pluku v Trenčíne. V Trenčíne sa venoval aktivitám s evanjelickou mládežou v meste a bol kvalifikovaným futbalovým rozhodcom. Neskôr bol povýšený do hodnosti kapitána. Krátko po vypuknutí vojny bol znova prevelený k 24. pluku do Brašova a povýšený do hodnosti majora. Pál Orbán padol v bojoch v Halíci v zime 1914.

O samotnej skautskej činnosti toho žiaľ vieme len veľmi málo. Medzi prvých skautov v Trenčíne patrili Gabriel Rieger, Koloman Molčan, Rudolf Paldan, Štefan Molčan, František Tiso a iní. Začiatkom roka 1916

uskutočnil oddiel tzv. vodcovský kurz pre vedúcich družín a počas letných prázdnin letný skautský tábor v Súči pri Trenčíne. Imre Szabó učil v Trenčíne do roku 1919, no oddiel sa pravdepodobne pod ťarchou vojnových útrap obyvateľstva rozpadol ešte pred koncom 1. svetovej vojny.

Imre Szabó okolo roku 1925 a fotografie skautov z albumu 15. Honvédskeho pešieho pluku v Trenčíne z rokov 1914 – 1915. (Zdroj: Archív Mgr. Ján Rumpel, Fotografie 15. Honvédskeho pešieho pluku Trenčín z rokov 1914 – 1915 a Archív Savaria Megyei Hatókörű Városi Múzeum, Szombathely)

Fotografia z albumu 15. Honvédskeho pešieho pluku v Trenčíne, v klobúku pred stanom zakladateľ oddielu Imre Szabó.

Egy régi footballistánk halála. Aki a football-sportunk gyermekkorában, a kilencvenes években már ki-kijárt a labdarugó mérkőzésekre, biztosan emlékszik még *Orbán Pál* főhadnagyra, aki a MAC csapatában katonás energiával és visszaverhetetlen ambícióval töltötte be a centerhalf-back szerepét. Még ma is emlékezetes az a balesete, amikor egy matchen tulbuzgalmában a földre rugva a lábát törte. Idők múltán már nem játszott a sárga-kékek csapatában, de megmaradt a footballsport lelkes hívének és azon a vidéken, ahová katonai hivatása szelította, mindig hatásos propagandát csinált. Most szomorú hirt kell adnunk: *Orbán Pál* honvédgyalogsági őrnagy, a harctéren hősi halált halt. Azokban a sportsmanekben, akik még emlékeznek a szimpátikus sportbarát-katonára, mély részvétet kelt a halála.

Smrt' starého futbalistu.

Kto počas detstva nášho futbalového športu, v deväťdesiatych rokoch chodieval na futbalové zápasy, určite si spomína na nadporučíka Orbána Pála, ktorý hrával s vojenskou energiou v tíme MAC a s veľkými ambíciami plnil svoju úlohu v pozícii centerhalf-back. Aj dnes si spomíname na jeho úraz, keď na jednom zápase s veľkou vervou kopol do trávniku a zlomil si nohu. Po určitom čase už nehrával v tíme žlto-modrých, ale naďalej zostal nadšencom futbalového športu. Na každom mieste, kde ho zaviedlo jeho vojenské poslanie urobil účinnú reklamu tomuto športu. Teraz vám musíme odovzdať smutnú správu: Orbán Pál, major vojenskej pechoty, zomrel hrdinskou smrťou na bojisku. Jeho smrť

vzbudila veľký súcit v športovcoch, ktorí si ešte spomínajú na tohto sympatickeho vojaka - milovníka športu.

Ide o správu zo športového časopisu *Sporthirlap* z decembra 1914.

Zdroje a použitá literatúra:

Archív Mgr. Ján Rumpel, Fotografie 15. Honvédskeho pešieho pluku Trenčín z rokov 1914 – 1915

Archív Savaria Megyei Hatókörű Városi Múzeum, Szombathely

A LUDOVIKA AKADÉMIA KÖZLÖNYE 1899. 677. 1.

ČASOPIS SPORTHIRLAP, 7. december 1914

NOVINY BUDAPESTHIRLAP 2. február 1904

TOVÁBBI FORRÁSOK SZABÓ IMRE SZOMBATHELYI BOTANIKUS TANÁR MUNKÁSSÁGÁNAK ISMERETÉHES, Lajos Balogh, Szombathely 2005

VZNIK SKAUTINGU NA SLOVENSKU A OBDOBIE PRED VYTVORENÍM ČESKOSLOVENSKA, Štefan Androvič, Trenčín.

ZAČIATKY SKAUTINGU V TRENČÍNE, Ing. V. Brabenec, Trenčín.

www.arcanum.hu

